

RCN Gerechtigheids & Democratie

STRATEGISCH PLAN 2025 - 2034

INHOUDSTAFEL

LIJST VAN AFKORTINGEN	1
VISIE	2
MISSIE	4
RCN G&D'S GESCHIEDENIS	5
ONZE DOELSTELLINGEN	7
ONZE STRATEGIE	8
INTERVENTIELANDEN	19
PARTNERPOLITIEK & PARTNERS	20
DOELPUBLIEK	22

LIJST VAN AFKORTINGEN

<i>ADR</i>	Alternatieve Geschillenbeslechting
<i>AG</i>	General Assembly
<i>ARES</i>	Académie de recherche et d'enseignement supérieur
<i>GIR</i>	Gebruikelijk en informeel rech
<i>CSO</i>	Middelveldsorganisatie
<i>DRC</i>	Democratische Republiek Congo
<i>WBE</i>	Wereldburgerschapseducatie
<i>EPLO</i>	European Peacebuilding Liaison Office
<i>EURAC</i>	European Network for Central Africa
<i>GGG</i>	Gender Gerelateerd Geweld
<i>HR AFL</i>	Human Resources - Administration-Finances-Logistics
<i>IGA</i>	Income-generating activities
<i>LGBTQ+</i>	Lesbian, gay, bisexual, trans, queer +
<i>RCN / RCN G&D</i>	RCN Gerechtigheid & Democratie
<i>UCL</i>	Université libre de Bruxelles (Free University of Brussels)
<i>ULB</i>	Université catholique de Louvain (Catholic University of Leuven)

VISIE

RCN G&D pleit sterk voor een visie op rechtvaardigheid die inclusief, pluralistisch en aangepast is aan lokale contexten, en die de bescherming van de rechtsstaat en de mensenrechten waarborgt.

Wanneer rechtvaardigheid deze principes hanteert, biedt zij vreedzame en transformatieve oplossingen voor geweld en conflicten, bevordert zij sociale cohesie, versterkt zij het weerstandsvermogen tijdens crisissen en draagt zij bij aan een sterke democratie.

Interventieprincipes

1. Een op rechten gebaseerde benadering ("Rights Based Approach")

RCN G&D ondersteunt een justitieel beleid dat overeenstemt met internationale mensenrechtennormen en vredesakkoorden (in postconflictcontexten). De interventies van de organisatie richten zich op het versterken van de capaciteit van degenen die verplichtingen hebben om de rechten van rechthebbenden te respecteren, te beschermen en te realiseren, en hen in staat te stellen hun rechten op te eisen, maar ook degenen die verplichtingen hebben ter verantwoording te roepen.

2. Maatschappelijke transformatie

De effectiviteit van justitie ligt in haar vermogen om in te spelen op "nieuwe" eisen (ecologisch, feministisch, dekoloniaal, enz.), evenals op het aanpakken van geweld en discriminatie die lang zijn ontkend, geminimaliseerd of genegeerd door staatsinstellingen, economische actoren en de samenleving (zoals gendergerelateerd geweld, koloniale erfenissen, systemisch racisme, incest, enz.). Justitie moet niet alleen ingrijpen om dit geweld en deze discriminatie te stoppen, maar ook proactief optreden om herhaling te voorkomen. Justitiële instellingen en beleid moeten zich voortdurend ontwikkelen om deze uitdagingen ten volle aan te pakken.

3. Lokale justitie

Hoewel het niet expliciet wordt erkend door internationale verdragen of normen, is dit concept ontwikkeld om de noodzaak te benadrukken om justitie dichterbij de mensen te brengen. Aanvankelijk toegepast in ontwikkelingslanden of postconflictlanden, en later ook in België, heeft RCN G&D zijn eigen definitie van lokale justitie ontwikkeld, die nabijheid in tijd (snelle afhandeling), middelen (betaalbaar voor burgers), ruimte (geografisch toegankelijk), legitimiteit en burgerparticipatie omvat. Om te voldoen aan de behoeften van rechthebbenden en hun recht op justitie te garanderen, moet de justitiële instelling veel verder gaan dan het verbeteren van de toegang via rechtsbijstand of juridische hulp.

4. Contextualisering

Justitieel beleid moet rekening houden met de sociale, economische en culturele context van het land waarin ze worden uitgevoerd, evenals met de behoeften en aspiraties van de bevolking. Deze interventiebenadering sluit aan bij het internationale engagement in fragiele staten en de VN-richtlijnen over transitional justice. In plaats van uniforme modellen op te leggen, steunt onze aanpak op multidisciplinaire contextanalyses, inclusief de relatie tussen fragiliteit en conflictrisico. Justitieel beleid moet ook coherent en complementair zijn met beleid in andere sectoren (bijv. veiligheid, binnenlandse zaken, landbouw, migratie, gezinsbeleid, onderwijs).

5. Dekolonisering

Het is essentieel om koloniale erfenissen te analyseren en te deconstrueren, met name op het gebied van justitie. RCN G&D daagt het justitiële beleid en de justitiële instellingen uit door de waarde van kennis en epistemologieën uit het Zuiden te erkennen, hun legitimiteit te bevestigen in tegenstelling tot de 'hegemonische' kennis van het Noorden, het systemische geweld dat geworteld is in de kolonisatie en de voortdurende effecten daarvan in een 'koloniaal heden' te erkennen, en gemarginaliseerde verhalen die als gevolg van deze erfenissen blijven bestaan, te versterken. RCN G&D beschouwt dekolonialiteit als een mondiaal en progressief proces dat ook intern moet worden toegepast, waardoor veranderingen in woordenschat, activiteiten, partnerschappen en communicatiestrategieën van onze organisatie evolueren.

6. Juridisch pluralisme

In Afrika maken mensen vaak gebruik van niet-gerechtelijke mechanismen om alledaagse conflicten of kwesties in verband met gewapend geweld op te lossen. Gerechtelijke rechtspraak komt doorgaans alleen in beeld wanneer er geen overeenstemming kan worden bereikt. De complementariteit en pluraliteit van rechtsmechanismen, actoren en waarden (of "juridisch pluralisme") is een realiteit, ongeacht of deze mechanismen door de staat worden erkend of niet. RCN G&D houdt rekening met de lokale rechtspraktijken die bestaan en beschouwt deze als geldige methoden voor conflictoplossing, mits ze voldoen aan de mensenrechtennormen.

7. Een feministische en intersectionele benadering

RCN G&D erkent dat genderongelijkheid verband houdt met andere vormen van discriminatie, zoals discriminatie op basis van etniciteit, sociale klasse en meer. In het kader van gerechtigheid betekent dit dat we: (a) toegang tot rechtssystemen en rechtsmiddelen voor iedereen ondersteunen, waarbij we niet alleen gendergerelateerde ervaringen aanpakken, maar ook de kruispunten met andere systemen van dominantie en uitsluiting; (b) bijdragen aan het deconstrueren van discriminerende en onderdrukkende normen en praktijken binnen rechtssystemen; en (c) gerechtigheid heroverwegen als een instrument voor maatschappelijke transformatie, waarbij we de structuren die ongelijkheid en discriminatie in stand houden, ter discussie stellen en veranderen.

8. Mensgerichte rechtspraak

RCN G&D bevordert een empirische benadering waarbij individuen centraal staan in rechtssystemen en waarbij prioriteit wordt gegeven aan het oplossen van rechtvaardigheidskwesties die voor de bevolking het belangrijkste zijn. Dit omvat een focus op conflictpreventie en investeringen in rechtssystemen en instellingen die de bevolking dienen en in hun behoeften op het gebied van rechtvaardigheid kunnen voorzien. Toegang tot rechtvaardigheid is niet langer beperkt tot het rechtssysteem, maar omvat ook de perspectieven van gebruikers van het rechtssysteem, met de nadruk op alledaagse juridische uitdagingen, conflictpreventie en minnelijke geschillenbeslechting.

MISSIE

Onze missie is om een daadwerkelijk inclusief, pluralistisch en transformatief justitie te stimuleren, gericht op de noden en rechten van individuen en gemeenschappen, met het oog op meer inclusieve, veerkrachtige en vreedzame samenlevingen.

Door ons sterk in te zetten voor diversiteit in meningen en benaderingen, het zoeken naar dialoog en burgerparticipatie, streven we ernaar om:

- Nationale middenveldorganisaties te ondersteunen met technische, juridische en financiële middelen, zodat zij hun autonomie, legitimiteit en initiatieven voor toegang tot justitie en mensenrechten kunnen versterken (zoals sensibilisering, monitoring, pleitbezorging, waakzaamheid rond schendingen en ondersteuning aan actoren uit het justitielandschap).
- Samen te werken met justitiële actoren om hun strategische, organisatorische en operationele capaciteiten te verbeteren, hun samenwerking te versterken en hun verantwoordelijkheidszin te vergroten via opleiding, begeleiding, sensibilisering en overlegkaders.
- Een breed scala aan actoren te mobiliseren rond justitiële thema's: overheidsinstellingen, middenveld, mensenrechtenorganisaties, journalisten, kunstenaars en academici.
- Veilige ruimtes te creëren voor uitwisseling, dialoog en gezamenlijke pleitbezorging tussen justitieprofessionals, middenveldorganisaties, lokale autoriteiten en burgers, zodat zij samen kunnen werken aan betere praktijken binnen justitie.
- Onderzoek en beleidsbeïnvloeding te doen op basis van multidisciplinaire analyses, met het oog op verbetering van regelgeving en beleid inzake justitie.
- Bewustwording te versterken bij het brede publiek en justitiële actoren, onder meer via dialoog en het doorprikken van stereotypen, beleid en praktijken die mensenrechten ondermijnen of bijdragen aan discriminatie en geweld.

RCN G&D'S GESCHIEDENIS

Sinds haar oprichting in 1994 heeft RCN G&D haar expertise voortdurend versterkt en verbreed. De evolutie van onze organisatie weerspiegelt belangrijke verschuivingen in visie en aanpak:

Van gerechtelijke naar meervoudige justitie. Oorspronkelijk waren onze activiteiten gericht op het versterken van het rechtssysteem, hoewel de maatschappelijke benadering nooit afwezig was in onze interventies. De ontwikkeling van programma's in verband met alternatieve conflictoplossingsmechanismen (MARC) is geleidelijk aan steeds belangrijker geworden. Vandaag de dag gaan onze interventies uit van een vaststelling: er bestaan tal van complementaire mechanismen voor conflictpreventie en -oplossing. Justitie wordt dus in ruime zin opgevat – van justitiële instellingen tot lokale en gemeenschapsmechanismen waarover justitiabelen beschikken om hun dagelijkse conflicten te regelen.

Van aanpak van massageweld naar strijd tegen structureel geweld. Aanvankelijk waren onze activiteiten gericht op het overwinnen van crises, waarbij de prioriteit lag bij het herstellen van gerechtigheid na gewelddadige conflicten (ondersteuning van vervolging, overgangsrechtspraak). Deze interventies waren bedoeld om te voorzien in de onmiddellijke behoefte aan gerechtigheid en het herstel van de sociale cohesie. Onze organisatie heeft haar werkterrein geleidelijk uitgebreid om een antwoord te bieden op uitdagingen op het gebied van duurzame ontwikkeling die verder gaan dan alleen postconflictsituaties, zoals eerlijke toegang tot land, gendergelijkheid, enz. Vandaag de dag blijft onze visie evolueren: we beschouwen gerechtigheid niet alleen als een middel om crises te beheersen, maar ook als een essentiële hefboom om systemisch geweld te voorkomen en aan te pakken en de structuren die dit geweld in stand houden te veranderen (transformatief recht).

Van toegang tot participatie: Een mensgerichte justitie. een op mensen gerichte rechtspraak. RCN G&D heeft zich gericht op het verbeteren van de toegang tot de rechtspraak, door zowel aan de aanbodzijde te werken – door de gerechtelijke instellingen en de MARC's te versterken – als aan de vraagzijde – door het maatschappelijk middenveld en justitiabelen te ondersteunen om hun rechten beter te doen gelden. In de loop der tijd hebben we de principes van een “mensgerichte rechtspraak” geïntegreerd, waarmee we onze wil hebben onderstreept om burgers en gemeenschappen centraal te stellen in de rechtssstelsels. Deze aanpak versterkt de burgerparticipatie door ruimtes voor dialoog te creëren waar justitiabelen hun behoeften en verwachtingen kunnen uiten en kunnen bijdragen aan het gezamenlijk uitwerken van passende oplossingen.

Van activiteiten in het Zuiden naar activiteiten in België. Oorspronkelijk richtte RCN G&D zich uitsluitend op landen in het Zuiden. Tijdens het eerste Rwanda-proces in België werden we ons bewust van de noodzaak om bruggen te slaan tussen conflicten in het Zuiden en de realiteit in België. Dit inzicht leidde tot de lancering van programma's voor wereldburgerschap en solidariteitseducatie (ECMS), naast initiatieven voor herdenkingseducatie, die tot doel hebben het publiek in België bewust te maken van de onderliggende oorzaken van massageweld en de collectieve verantwoordelijkheid voor het bouwen aan een rechtvaardigere en eerlijkere wereld. Vanuit een dekoloniaal perspectief is het ook onze langetermijndoelstelling om bij te dragen aan de totstandkoming van een inclusief en pluralistisch rechtssysteem in België.

Een geïntegreerde aanpak geworteld in de nexus. Onze organisatie zet zich in om dringende toegang tot justitie te garanderen en de mensenrechten te beschermen in (post)conflictsituaties. Tegelijkertijd bevorderen we een pluralistische en lokale rechtspraak, zodat justitiabelen oplossingen krijgen die zijn afgestemd op hun realiteit. Onze activiteiten op het gebied van transitional justice zijn erop gericht om geweld uit het verleden om te zetten in kansen voor verzoening en stabiliteit, en onze activiteiten op het gebied van transformatieve justitie zijn erop gericht om structurele dynamieken aan te pakken door systemische ongelijkheden,

die vaak aan de basis liggen van conflicten, aan te pakken. Onze aanpak sluit dus volledig aan bij de nexus door onmiddellijke reacties op crises te combineren met structurele langetermijnmaatregelen, met het oog op duurzame vrede.

In het bijzonder

Rwanda: Sinds 1994 is RCN G&D actief in Rwanda. Aanvankelijk ondersteunden we de rechterlijke macht bij de behandeling van genocidegerelateerde zaken via opleidingen, begeleiding bij bekentenissen en andere initiatieven. In het afgelopen decennium hebben we bijgedragen aan de versterking van de algemene rechtsspraak door gerechtelijke achterstanden te verminderen, landhervormingen te ondersteunen en Abunzi (gemeenschapsbemiddelaars) op te leiden. Daarnaast hebben we gewerkt aan het sensibiliseren van de Rwandese bevolking over de processen met universele jurisdictie die in Europa plaatsvinden, zodat deze geografisch en temporeel verafgelegen procedures bijdragen aan de preventie van massamisdrijven, de legitimiteit van justitie en de sociale samenhang in Rwanda.

Democratische Republiek Congo (DRC): RCN G&D is sinds 2000 actief in de DRC en ondersteunt er maatschappelijke middenveldsorganisatie in de justitiële sector om een meer inclusieve, pluralistische, ethische en op rechten gebaseerde rechterlijke macht te bevorderen. Dit omvat het versterken van alternatieve geschillenbeslechtsmechanismen (ADR) en het ondersteunen van gemeenschaps- en traditionele leiders bij het aanpakken van rechtvaardigheidskwesies, met bijzondere aandacht voor gendergelijkheid in traditionele praktijken en de erkenning van landrechten voor vrouwen. Ons werk richt zich ook op de bestrijding van foltering en onmenselijke behandeling in detentiecentra, waarbij anti-corruptiemaatregelen een prioriteit vormen, evenals de ontwikkeling van mechanismen voor overgangsjustitie om sociale samenhang te bevorderen en duurzame vrede in de DRC op te bouwen.

Burundi: Sinds 2001 is RCN G&D actief in Burundi, met de laatste acht jaar een specifieke focus op de strijd tegen gendergerelateerd geweld (GBV). Onze programma's hebben tot doel de toegang tot justitie voor vrouwen en meisjes die slachtoffer zijn van geweld te verbeteren, onder meer via opleidingen voor magistraten, de versterking van gemeenschapsmechanismen voor geschillenoplossing, directe ondersteuning aan slachtoffers en het in vraag stellen van discriminerende normen via een transformatieve justitiebenadering.

Marokko: RCN G&D is sinds 2017 actief in Marokko en ondersteunt er het maatschappelijk middenveld bij de uitvoering van programma's voor de preventie van gendergerelateerd geweld binnen een kader van transformatieve justitie. Deze initiatieven richten zich op het veranderen van discriminerende sociale en gerechtelijke attitudes tegenover vrouwen en op het versterken van de capaciteit van dienstverleners die slachtoffers van gendergerelateerd geweld bijstaan. Ons werk concentreert zich in de regio Oriental, een van de meest achtergestelde gebieden van Marokko.

België: RCN G&D startte zijn activiteiten in België in 2001 met de monitoring van het eerste proces op basis van universele jurisdictie in het land. In het afgelopen decennium is onze focus in België verschoven naar geweldspreventie en sociale cohesie via wereldburgerschapseducatie (WBE) en herinneringseducatie. Door een dieper inzicht te bevorderen in de dynamieken van wereldwijd geweld, willen we bijdragen aan de preventie ervan door discriminatie, uitsluiting, radicalisering en polarisatie tegen te gaan.

DOELSTELLINGEN

HET ULTIEME 10-JARENDOEL

RCN G&D STREEFT NAAR MEER INCLUSIEVE, VEERKRACHTIGE EN VREEDZAME SAMENLEVINGEN, WAARIN INDIVIDUEN TOEGANG HEBBEN TOT PLURALISTISCHE JUSTITIËLE SYSTEMEN DIE ERKEND WORDEN DOOR DE STAAT. IN DEZE SAMENLEVINGEN KENNEN MENSEN HUN RECHTEN, LATEN ZIJ DEZE GELDEN EN GAAN ZIJ OP EEN TRANSFORMERENDE MANIER OM MET CONFLICTEN.

GERECHTELIJK RECHT

Werken aan efficiënte, minder corrupte en mensenrechtenrespecterende formele rechtssystemen.

ALTERNATIEVE GESCHILLENBESLECHTING, HERSTELRECHT EN TRADITIONEEL RECHT

Lokale en innovatieve manieren van conflictoplossing versterken, met aandacht voor *legal pluralism*.

TRANSFORMATIEF RECHT

Systemisch geweld aanpakken door systeemverandering en collectieve bewustwording.

TRANSITIONAL JUSTICE

Herstel, verzoening en garanties op niet-herhaling mogelijk maken na massageweld

ONZE STRATEGIE

RCN G&D's strategie werd ontwikkeld via een inclusief en participatief proces waarbij zowel medewerkers van het hoofdkantoor als het veld, en strategische partners uit het middenveld betrokken waren. Het resultaat is een collectieve inspanning van een jaar, gebaseerd op geleerde lessen en opgebouwde kennis sinds 2017.

Voor RCN G&D en haar middenveldpartners geldt dat **justitie kan bijdragen aan conflicttransformatie en een vermindering van misdrijven en strafzaken**, op voorwaarde dat het zich effectief richt op drie onderling verbonden processen: inclusie, pacificatie en veerkracht.

Inclusie

Justitie draagt bij aan inclusie wanneer ze gelijke(re) toegang tot middelen en rechten bevordert, onder meer door ongelijke structuren in vraag te stellen.

Vrede of vredesopbouw

Justitie is een pijler van vrede wanneer ze de oorzaken van conflicten aanpakt, mensenrechtennormen respecteert en democratische principes ondersteunt. Dit gebeurt door gelijke rechten en burgerparticipatie in justitiebeleid te bevorderen.

Veerkracht

Justitie versterkt veerkracht wanneer justitieactoren beter in staat zijn om crisissen te voorzien, tijdig te reageren en gepaste antwoorden te bieden.

Geen enkele samenleving kan deze uitdagingen effectief aangaan zonder het mobiliseren, structureren en afstemmen van verschillende vormen van justitie op een manier die aansluit bij de context. Binnen het brede landschap van justitie richten RCN G&D en haar partners zich op vier centrale pijlers:

- 1. Gerechtelijk recht**
- 2. Alternatieve geschillenbemiddeling en traditioneel recht**
- 3. Transformatief recht**
- 4. Transitional justice**

De overkoepelende strategie van RCN G&D bestaat erin om verschillende justitiële mechanismen te ondersteunen en met elkaar te verbinden, zodat ze samen gepaste antwoorden bieden op conflictsituaties. Een transversaal element in deze strategie is de versterking van organisaties uit het middenveld binnen hun ecosysteem, vertrekkend van hun eigen prioriteiten, zodat zij in dialoog kunnen treden met de relevante justitiële actoren.

Typologie van geweld en conflicten	Aanpak of manieren van rechtspraak	Specifieke strategieën	Overkoepelende strategie
Geweld en conflicten met een lage tot gemiddelde intensiteit (algemene rechtszaken en geschillen)	Gerechtigd recht	Traject 1: De inspanningen zijn erop gericht ervoor te zorgen dat de rechterlijke macht en de politie evenwichtiger reageren, terwijl zij zich beter aan de wet houden en de mensenrechtennormen respecteren.	Traject 5: We streven naar versterking van het maatschappelijk middenveld, zodat het effectief kan samenwerken met zowel individuen en gemeenschappen als met gouvernementele en niet-gouvernementele actoren op het vlak van justitie.
	Gewoonterecht, herstelrecht en alternatieve geschillenbeslechting	Traject 2: We streven naar pluralistische rechtssystemen die effectief zijn, de mensenrechten respecteren en door de staat worden erkend.	
Systemisch geweld	Transformatief recht	Traject 3: Structureel geweld, met name gendergerelateerd geweld (GGW), wordt in kaart gebracht en op een collectieve, alomvattende manier aangepakt.	
Massageweld	Transitional justice	Traject 4: In samenlevingen die massageweld hebben meegemaakt, wordt op alle niveaus gezamenlijk gewerkt aan het helen van de wonden en het herstellen van het onrecht uit het verleden.	

GERECHTELIJK RECHT

ONDERSTEUNING EN STIMULERING VAN EVENWICHTIGERE GERECHTELIJKE EN POLITIËLE REACTIES, MET RESPECT VOOR DE RECHTSSTAAT EN DE MENSENRECHTEN

In de landen van het globale Noorden en Zuiden roept de reactie van politie en justitie, vanwege haar specifieke kenmerken (met name repressief en bestraffend voor het strafrecht), grote uitdagingen op, zowel op individueel niveau (voor de eerbiediging van individuele rechten) als op collectief niveau (het niet-eerbiedigen van fundamentele vrijheden heeft gevolgen voor de gemeenschap als geheel, omdat het van invloed is op de politieke, economische en sociale machtsverhoudingen). Hoewel justitiële kwesties altijd in hun context moeten worden geplaatst, zijn er enkele terugkerende uitdagingen, zoals het onevenredig of zelfs buitensporig gebruik van geweld, de systematische corruptie van justitiële instanties, de strijd tegen discriminatie en ongelijkheid in het politie- en justitiële optreden, de strijd tegen criminaliteit en terrorisme, waarbij een evenwicht moet worden gevonden tussen veiligheid en eerbiediging van de individuele vrijheden, problemen van foltering, wrede, onmenselijke en vernederende behandelingen, en de gebagatelliseerde disfunctioneringen van de strafrechtelijke keten (met name misbruik bij voorlopige hechtenis en preventieve detentie).

De programma's van RCN G&D op het gebied van gerechtelijke recht zullen zich op deze kwesties richten. De gewenste verandering die met dit soort programma's wordt nagestreefd, is dat staten (1) legale, doeltreffende en evenredige antwoorden bieden, (2) met inachtneming van de waarborgen, rechten en verantwoordelijkheden van justitiabelen (3) in overeenstemming met een rechtsstaat die de internationale en nationale mensenrechtennormen eerbiedigt.

De steun van RCN G&D wil zich richten op justitiële en politie-instellingen met het oog op het verbeteren van hun efficiëntie en het waarborgen van de mensenrechten (Strategie 1.1), alsook op rechtzoekenden en hun gemeenschappen, om hen te helpen hun rechten te verdedigen en weerbaar te worden tegen misbruik (Strategie 1.2).

In het kader van Strategie 1.1 zal RCN G&D interventies overwegen op volgende vlakken:

- Transparantie van normen, procedures en tarieven, met name door initiatieven te ondersteunen die informatie publiceren of weergeven (gerechtelijke tarieven, geldende wetten) en door inspanningen van maatschappelijke organisaties en change agents binnen justitiële en politie-instellingen bekend te maken.
- Het aanmoedigen van respectvolle praktijken met betrekking tot wettelijke normen en gerechtelijke procedures door kennis, vaardigheden en expertise over te dragen aan gerechtelijk personeel, professionele uitwisselingen tussen collega's te ondersteunen en opleidingsinstituten te versterken.[1]
- "Checks and balances"-mechanismen door de professionalisering en regelmatigheid van hiërarchische controles en inspectiemechanismen te ondersteunen, evenals 'externe' verantwoordingsmechanismen (zoals burgercontrole en klachten via beveiligde fora die autoriteiten en gemeenschappen samenbrengen) of "gemengde" verantwoordingsmechanismen (zoals lokale comités bestaande uit overheidsactoren, maatschappelijke organisaties en gemeenschapsleiders).
- Strafrechtelijk, gevangenis- en veiligheidsbeleid om alternatieven voor gevangenisstraf en punitieve maatregelen te bevorderen, met maatregelen die zijn afgestemd op de lokale context en specifieke uitdagingen (waaronder het veranderen van de mentaliteit van justitieel en politiepersoneel om niet-vrijheidsbenemende maatregelen, strafrechtelijke bemiddeling, herstelrecht, selectieve decriminalisering, versterking van educatieve en preventieve benaderingen en bevordering van sociaaleconomische re-integratie aan te moedigen).
- Maatregelen ter bestrijding van corruptie in contexten van systematische corruptie binnen de rechterlijke macht, ondersteuning van collectief verzet tegen corruptie, bevordering van integriteit en stimulering van veranderingen in houding en praktijken bij justitiële actoren en procespartijen.

In het kader van strategie 1.2 zal RCN G&D initiatieven van maatschappelijke organisaties ondersteunen, waarbij rechtzoekenden worden bereikt via bewustmakingscampagnes, zelfverdedigingsworkshops, juridische en gerechtelijke bijstand voor slachtoffers en medische en psychosociale hulp voor mensen die het slachtoffer zijn geweest van foltering of wrede, onmenselijke en vernederende behandelingen. Deze strategie zal zich ook richten op gemeenschappen door initiatieven van lokale of religieuze leiders en autoriteiten te ondersteunen, door steun te verlenen aan meldpunten voor misstanden, lokale comités, collectieve acties en inspanningen op het gebied van belangenbehartiging en documentatie.

[1] Als de staten minimale personele en financiële middelen inzetten om deze instellingen op te richten en hun regelmatige werking te verzekeren.

GEWOONTERECHT, HERSTELRECHT EN ALTERNATIEVE GESCHILLEN- BESLECHTING

**HET BEVORDEREN VAN DE ONTWIKKELING VAN PLURIFORME
RECHTSSYSTEMEN DIE DE MENSENRECHTEN EERBIEDIGEN EN
DOOR STATEN WORDEN ERKEND.**

Gebruikelijk en informeel recht (GIR) wordt internationaal erkend vanwege zijn vermogen om de wereldwijde kloof op het gebied van rechtvaardigheid aan te pakken. Het is opgenomen in de nieuwe definitie van de rechtsstaat die in 2021[1] door de secretaris-generaal van de Verenigde Naties is aangenomen. Een internationale alliantie van meer dan 60 organisaties uit de rechtssector, die pleit voor ondersteuning van deze vormen van rechtvaardigheid, heeft een reeks aanbevelingen[2] gedaan, die RCN G&D volledig onderschrijft. GIR biedt een kans om beter tegemoet te komen aan lokale behoeften op het gebied van justitie, aangezien empirische studies bevestigen dat de meerderheid van de mensen hun juridische kwesties oplost en hun rechten opeist buiten de formele rechtspraak om, waarbij zij vaak hun toevlucht nemen tot alternatieve vormen van justitie. Hoewel GIR niet zonder risico's is, met name wat betreft de rechten van vrouwen en meisjes, vragen de diversiteit en voortdurende evolutie ervan om een meer genuanceerd begrip van deze risico's. Er zijn verschillende manieren om met GIR om te gaan, van het verdiepen van het empirisch inzicht in deze rechtsmechanismen tot het bevorderen van samenhang en complementariteit binnen rechtsstelsels, en zelfs het rechtstreeks omgaan met gewoonterecht en andere alternatieve vormen van geschillenbeslechting.

De veranderingen die RCN G&D verwacht te zien in haar programma's gericht op GIR omvatten: het opzetten of versterken van pluriforme rechtssystemen die (1) de rechtsstaat en mensenrechtennormen respecteren (met name met betrekking tot vrouwen en kwetsbare groepen), terwijl ook het juridische pluralisme dat eigen is aan elke context wordt erkend; (2) toegankelijk en effectief zijn; en (3) door staten worden erkend en ondersteund.

[1] A new vision for the rule of law "Those seeking justice must also be able to capitalize on the availability and public legitimacy of customary and informal justice mechanisms that operate in line with international human rights standards, and that contribute to peace".

[2] Diverse pathways to people-centred justice. Report of the Working Group on Customary and Informal Justice and SDG16+. September 2023.

De strategie zal zich in eerste instantie richten op mensen die gerechtigheid zoeken en hun gemeenschappen, door hen te helpen hun behoeften op het gebied van gerechtigheid te verwoorden en een beter inzicht te krijgen in de voordelen, beperkingen en wettelijke kaders van alternatieve rechtspraak (strategie 2.1). De strategie zal zich ook richten op degenen die alternatieve geschillenbeslechtingdiensten verlenen, evenals op traditionele en gebruiksrechtelijke leiders, om ervoor te zorgen dat zij kwalitatief hoogwaardige diensten verlenen die de mensenrechten eerbiedigen (strategie 2.2). Op politiek en normatief niveau zal de strategie erop gericht zijn om beste praktijken uit alternatieve rechtspraak te integreren in het justitiële beleid van de staat (strategie 2.3).

In het kader van strategie 2.1, die gericht is op de bevolking, zal RCN G&D maatschappelijke organisaties ondersteunen bij het vergroten van de participatie van de gemeenschap in lokale conflictoplossingsmechanismen door middel van bewustmakingscampagnes. Deze zullen zich richten op de voordelen van het kiezen voor minnelijke schikkingen die compromis en sociaal evenwicht bevorderen, waarbij de diversiteit van de beschikbare actoren, hun wettelijke bevoegdheden en de voordelen en beperkingen van elke vorm van justitie worden benadrukt, zodat rechtzoekenden weloverwogen keuzes kunnen maken. Specifieke initiatieven zullen gericht zijn op vrouwen en andere personen of groepen die worden blootgesteld aan discriminerende behandeling.

In het kader van strategie 2.2, gericht op actoren die zich bezighouden met conflictoplossing, zal RCN G&D zich focussen op:

- Initiatieven om de kwaliteit van individuele conflictoplossingspraktijken te verbeteren (opleiding, coaching, uitwisselingen tussen collega's over conflictoplossingstechnieken, toepassing van "best practices", opstellen van notulen voor minnelijke schikkingen, bijhouden van casusregisters, scheiding van civiele en strafzaken, enz.). Antropologische studies kunnen prioriteit krijgen om de kwaliteit van juridische palaverprocessen met traditionele en inheemse leiders beter te analyseren.
- Initiatieven om de kwaliteit van pluriforme justitiële ecosystemen te versterken: de doeltreffendheid van conflictoplossingspraktijken hangt af van de coherente interactie tussen de actoren binnen het systeem en van het streven naar complementariteit met de formele rechterlijke macht. RCN G&D zal overlegstructuren tussen lokale actoren ondersteunen, evenals initiatieven om lokale actoren op het gebied van conflictoplossing samen te brengen met gerechtelijke autoriteiten (veldbezoeken, belangenbehartiging, memoranda van overeenstemming tussen gerechtelijke en niet-gerechtelijke actoren, gerechtelijke goedkeuring van notulen en verslagen, enz.).

In het kader van strategie 2.3, die gericht is op het politieke en normatieve niveau, zal de nadruk liggen op het ondersteunen van pleidooien voor pluralistische justitiële hervormingen, afhankelijk van de context (dialogen tussen belanghebbenden, grondslagen voor hervormingen, pleidooicampagnes, enz.), of het ondersteunen van de uitvoering van justitieel beleid dat gevoelig is voor alternatieve geschillenbeslechting en traditionele justitiële praktijken.

TRANSFORMATIEF RECHT

SYSTEMISCH GEWELD, MET NAME GENDERGERELATEERD GEWELD (GGG), WORDT IN KAART GEBRACHT EN OP EEN COLLECTIEVE, ALOMVATTENDE MANIER AANGEPAKT.

Systemisch geweld verwijst naar vormen van geweld – zoals gendergeweld, discriminatie van minderheden, enz. – die verankerd zijn in machtsstructuren. Dit geweld is vaak onzichtbaar of wordt gebagatelliseerd, waardoor bepaalde individuen of groepen in een ondergeschikte positie worden gedrongen, hun stem wordt ontnomen en, meer in het algemeen, hun de middelen om te handelen worden ontnomen. Het leidt ook tot de internalisering van hun inferieure status. Het probleem beperkt zich niet tot individuele criminele handelingen; de wortels liggen in de sociale, maatschappelijke en institutionele omstandigheden die dergelijk geweld mogelijk maken. In veel gevallen is de reactie van justitiële actoren (zowel staats- als niet-staatsactoren) ontoereikend, onvoldoende of, in sommige gevallen, zelf een voortzetting van geïnstitutionaliseerd geweld.

RCN G&D pleit voor een benadering die bekend staat als 'transformatieve rechtvaardigheid', die streeft naar collectieve en holistische oplossingen. Deze benadering werkt op verschillende niveaus: (1) slachtoffers ondersteunen, hun veiligheid waarborgen en hun zelfbeschikking bevorderen; (2) daders verantwoordelijk houden en gedragsverandering bevorderen; (3) gemeenschapsbrede verschuivingen naar niet-onderdrukkende, geweldloze waarden en praktijken bevorderen; (4) het stimuleren van structurele of institutionele hervormingen om de omstandigheden aan te pakken die schade mogelijk maken. Hoewel bijzondere aandacht zal worden besteed aan gendergerelateerd geweld, kunnen andere vormen van systemisch geweld (waaronder geweld tegen etnische, religieuze en LGBTQ+-minderheden, enz.) worden aangepakt in nieuwe RCN G&D-programma's, op basis van specifieke contextuele behoeften.

De uiteengezette strategie omvat het documenteren, benadrukken en bespreken van systemisch geweld binnen de samenleving (Strategie 3.1), het ondersteunen van zowel slachtoffers als daders bij hun transformatie tot agenten van verandering (Strategie 3.2), het waarborgen van erkenning van collectieve verantwoordelijkheid – met name van degenen die betrokken zijn bij de respons op en het beheer van geweld – zodat zij hun professionele praktijken kunnen aanpassen (Strategie 3.3), en het bepleiten van politieke en normatieve veranderingen in het overheidsbeleid (strategie 3.4).

Strategie 3.1 zal zich richten op initiatieven op het gebied van documentatie, zichtbaarheid en bewustmaking. Dit omvat het produceren en verspreiden van de resultaten van studies en terreinonderzoek die in samenwerking met partnerorganisaties zijn uitgevoerd, het versterken van synergieën tussen maatschappelijke organisaties (CSO's) en onderzoekers (waaronder ARES), en het bewustmaken en toerusten van “tussenpersonen” uit de onderwijs-, culturele, religieuze, gemeenschaps- en CSO-sectoren. Veilige ruimtes voor dialoog worden aangemoedigd om discussies te stimuleren en gezamenlijk de mechanismen van geweld te ontrafelen, zodat mensen vrijuit kunnen spreken en contact met elkaar kunnen leggen.

Strategie 3.2 zal zich richten op het ondersteunen van zowel slachtoffers als daders. Dit houdt in dat slachtoffers worden gestimuleerd en hun vermogen om actie te ondernemen wordt vergroot (door geïntegreerde ondersteuning te bieden, discussiegroepen voor slachtoffers te faciliteren, inkomensgenererende activiteiten te creëren en tegemoet te komen aan de behoeften van specifieke groepen, zoals overlevenden van internationale misdaden en vrouwelijke ex-strijders). Het omvat ook het creëren van ruimte voor dialoog tussen daders, slachtoffers en hun gemeenschappen, en het ondersteunen van daders bij het erkennen van hun verantwoordelijkheid en het doorbreken van de geweldsspiraal, zodat zij kunnen re-integreren in de samenleving (door middel van initiatieven voor positieve mannelijkheid, netwerken met personen die met succes afstand hebben genomen van geweld, inkomensgenererende activiteiten, enz.).

Strategie 3.3 zal zich richten op collectieve verantwoordelijkheid, gericht op verschillende groepen. Dit omvat het vergroten van het bewustzijn binnen gemeenschappen over hun rol en hen te mobiliseren om systemisch geweld te voorkomen en te bestrijden (door middel van gemeenschapsdialogen, het promoten van rolmodellen en het mobiliseren van opinieleiders in bewustmakingscampagnes, enz.). Voor justitiële actoren is het doel ervoor te zorgen dat zij hun rol in het in stand houden van geweld begrijpen en hun reactie daarop aanpassen (door middel van diensten die zich richten op het opvangen en ondersteunen van slachtoffers in rechtbanken, politiebureaus en openbare ministeries, alsmede door het ondersteunen van de professionalisering van justitiële actoren en het bevorderen van de dialoog tussen hen). Ten slotte zullen andere actoren die betrokken zijn bij slachtofferhulp en -zorg worden ondersteund bij het versterken van hun acties en netwerken (zoals het versterken van slachtofferhulpcentra, het professionaliseren van actoren, het ondersteunen van overlegstructuren en het bevorderen van coalities tussen belanghebbenden).

Strategie 3.4 op politiek en normatief niveau zal zich voornamelijk richten op het ondersteunen van de opleiding van overheidsactoren (door het ontwikkelen van leerplannen voor opleidingsinstituten) en het faciliteren van netwerken en collectieve belangenbehartiging binnen maatschappelijke organisaties. Dit houdt in dat er boodschappen worden overgebracht aan relevante ministeries over de noodzaak van hervormingen op gebieden zoals gender en justitie.

TRANSITIONAL JUSTICE

**SAMENLEVINGEN DIE GETROFFEN ZIJN DOOR
MASSAGEWELD PAKKEN VROEGERE WONDEN EN
ONRECHTVAARDIGHEDEN OP ALLE NIVEAUS AAN, WAARBIJ
VERZOENING, COËXISTENTIE EN HET VOORKOMEN VAN
VERDER GEWELD WORDEN BEVORDERD.**

Transitional justice heeft betrekking op de manier waarop een samenleving de weg naar vrede kiest nadat ze te maken te hebben gehad met massale wreedheden, een autoritair regime of wijdverbreide schendingen van de mensenrechten. Het omvat het vaststellen van verantwoordelijkheid (het recht op waarheid), het herstellen van de schade die aan slachtoffers is toegebracht (het recht op schadevergoeding) en het waarborgen van niet-herhaling door middel van structurele hervormingen en herdenkingsinspanningen. Voor RCN G&D is transitional justice inherent veelzijdig. Het gaat niet alleen om gerechtelijke mechanismen om straffeloosheid aan te pakken, maar moet ook, op basis van de ervaringen en verwachtingen van slachtoffergroepen, de betekenis van gerechtigheid en waarheid onderzoeken. Deze benadering ondersteunt zowel staats- als niet-staatsinitiatieven voor verzoening, naast innovatieve praktijken die geworteld zijn in artistieke expressie.

De transitional justice programma's van RCN G&D zijn gericht op verzoening en het voorkomen van toekomstig massageweld, het documenteren van wreedheden uit het verleden en het ondersteunen van herinnerings- en artistieke initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van actief burgerschap en sociale cohesie.

De strategie is bedoeld voor twee verschillende contexten: situaties na een conflict of aanhoudende conflicten (met name in het gebied van de Grote Meren) en de Belgische context van massamisdaden en -geweld tijdens de kolonisatie. Enerzijds gaat het om het ondersteunen van processen van rehabilitatie, verzoening en het voorkomen van toekomstig massageweld (strategie 4.1). Anderzijds wordt getracht massageweld, de oorzaken en gevolgen ervan te documenteren en te erkennen, met als doel deze inzichten te delen binnen de getroffen samenlevingen (strategie 4.2) en te zorgen voor complementariteit met gerechtelijke inspanningen om straffeloosheid voor internationale misdaden te bestrijden.

Strategie 4.1 “Slachtoffers en getroffen gemeenschappen (met inbegrip van actoren die betrokken zijn bij conflictoplossing) krijgen de middelen om te herstellen, zich te verzoenen en toekomstig massageweld te voorkomen”:

- Ondersteunen van uitgebreide hulpverlening aan slachtoffers, waaronder zowel individuele als collectieve schadevergoedingen die zijn afgestemd op specifieke contexten, traumabehandeling en de rol van storytelling als hulpmiddel voor schadevergoeding, naast andere benaderingen.
- Bevorderen van collectieve genezing en vergeving, met inbegrip van geïntegreerde economische initiatieven, psycho-educatie, sociotherapie en inspanningen om sociale en vertrouwensrelaties te herstellen tussen bepaalde gemeenschappen of groepen, zoals veiligheidstroepen en het publiek, slachtoffers en daders, alsook intern ontheemden en gastgemeenschappen.
- Lokale actoren die zich bezighouden met conflictoplossing (ADR-beoefenaars, voorvechters van sociale rechtvaardigheid, traditionele leiders, enz.) voorzien van instrumenten voor conflictanalyse en benaderingen van overgangsrechtspraak, zodat zij hun rol in het voorkomen van gewelddadige conflicten kunnen onderkennen en hun werkwijze daarop kunnen afstemmen. Deze aanpak gaat verder dan opleiding en bevordert de uitwisseling van beste praktijken tussen actoren uit verschillende landen, het delen van perspectieven en het verspreiden van analyses, evenals het netwerken met academische partners (met name door ondersteuning van het Certificaat in Transitional Justice, dat gezamenlijk wordt beheerd door de ULB en de UCL).

Strategie 4.2 “Gewelddadigheden uit het verleden, de oorzaken en gevolgen daarvan, worden gedocumenteerd en erkend, en deze bijdragen worden vervolgens verspreid binnen de samenleving”:

- Ondersteunen van processen – zowel door de staat als door het maatschappelijk middenveld geïnitieerd – om ‘de’ waarheid vast te stellen en deze informatie binnen de samenleving te verspreiden via voorlichtingscampagnes over zowel gerechtelijke als buitengerechtelijke processen (zoals waarheids-, gerechtigheids- en verzoeningscommissies en rechtszaken op basis van universele jurisdictie, enz.).
- Het onderwijs over en het bewustzijn van de geschiedenis van massageweld stimuleren, de veelheid aan herinneringen beheren en rolmodellen en daden van verzet onder de aandacht brengen. Dit kan onder meer bestaan uit het ondersteunen van documentatie en het aanleggen van archieven, het samenwerken met musea en kunstenaars, of zelfs het organiseren van herdenkingsevenementen.
- Bewustwording vergroten, de mechanismen die leiden tot massageweld ontrafelen en beter begrijpen, evenals manieren om dit te voorkomen en te bestrijden (door het bevorderen van kritisch en actief burgerschap, een cultuur van vrede en verzet).

MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES

STERKE MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES DIE INVLOED KUNNEN UITOEFENEN OP INDIVIDUEN, GEMEENSCHAPPEN EN ZOWEL STATELIJKE ALS NIET-STATELIJKE ACTOREN OP HET GEBIED VAN JUSTITIE.

Om sterke en legitieme maatschappelijke organisaties te bevorderen die een leidende rol kunnen spelen in de eerste vier veranderingstrajecten, zal de aanpak zich richten op samenwerking met nationale maatschappelijke organisaties via een vernieuwd partnerschapsmodel, dat gelijkheid bevordert als opstap naar gelijkheid op lange termijn (strategie 5.1). Tegelijkertijd wordt ernaar gestreefd om allianties en partnerschappen met internationale ngo's (INGO's) te versterken (strategie 5.2).

In het kader van Strategie 5.2 zal RCN G&D een proactiever en rechtvaardiger partnerschapsbeleid voeren (zie partnerschapsbeleid), met bijzondere nadruk op: de gezamenlijke ontwikkeling van het tienjarenplan van RCN G&D samen met partner-maatschappelijke organisaties, alsook het vaststellen van specifieke strategische prioriteiten voor elk land; de toezegging dat strategische doelstellingen voornamelijk door maatschappelijke organisaties zullen worden uitgevoerd, waarbij RCN G&D alleen in uitzonderlijke gevallen zal ingrijpen; en de rol van RCN G&D – op basis van behoeften – gericht op het mobiliseren en coördineren van partners, het verstrekken van juridische en technische expertise, het onderhouden van contacten met autoriteiten en het bieden van institutionele ondersteuning (alleen wanneer maatschappelijke organisaties dit niet rechtstreeks kunnen doen).

Het versterken van maatschappelijke organisaties is een belangrijke prioriteit. Dit omvat gestructureerde en systematische ondersteuning, ondersteund door een zelfevaluatieproces dat door de partners wordt uitgevoerd. De ondersteuning zal zich richten op: (1) interne ontwikkeling binnen maatschappelijke organisaties, en/of (2) het bevorderen van samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en het bredere maatschappelijke kader dat zich bezighoudt met justitiële aangelegenheden. De empowerment van maatschappelijke organisaties zal op verschillende niveaus worden versterkt, zoals: interne organisatie en bestuur (leiderschapsstijlen, strategie, interne procedures, rolverdeling, fondsenwerving, enz.); dialoog met autoriteiten en belangenbehartigingscapaciteit; en de ontwikkeling van specifieke technische en juridische vaardigheden. Er zal prioriteit worden gegeven aan het opbouwen van coalities, naast het aanmoedigen van samenwerking met de artistieke, journalistieke en academische sector.

Strategie 5.1 Ten aanzien van internationale ngo's zal zich richten op het positioneren van RCN G&D binnen allianties en consortia die gebaseerd zijn op complementaire visies en toegevoegde waarde. Het doel is om waar mogelijk grootschalige programma's uit te voeren, om een grotere impact en effectievere belangenbehartiging te garanderen. Voor elk strategisch aandachtsgebied zal RCN G&D in dialoog treden met INGO's die zich bezighouden met vergelijkbare of aanverwante kwesties, om strategische partnerschappen te vormen. Daarnaast zal RCN G&D zijn betrokkenheid bij relevante internationale netwerken vergroten om een uniforme visie op rechtvaardigheid te bevorderen en bij te dragen aan het vormgeven van internationaal beleid op het gebied van rechtvaardigheid en conflictoplossing (bijvoorbeeld EURAC, EPLO, de Werkgroep voor gewoonterecht en informele rechtspraak, en SDG16+).

INTERVENTIELANDEN

RCN G&D is actief in fragiele staten en in stabiele “ontwikkelingslanden” die niet langer als fragiel worden aangemerkt, maar nog steeds te maken hebben met uitdagingen op het gebied van toegang tot het rechtssysteem of voortdurende ondersteuning nodig hebben voor verzoening en conflictpreventie om een geschiedenis van geweld aan te pakken. Momenteel is RCN G&D actief in de Democratische Republiek Congo (DRC), Burundi, Rwanda, Marokko en België. Eerder heeft de organisatie ook programma's uitgevoerd in Burkina Faso, Tsjaad, Haïti en Zuid-Soedan.

RCN G&D heeft ervoor gekozen om zijn interventies te concentreren op **vijf prioritaire landen**: drie in het gebied van de Grote Meren (**Burundi, Rwanda** en de **DRC**), **Marokko en België**. Dit zijn landen waar de behoefte aan justitie nog steeds diep geworteld is. In het gebied van de Grote Meren, waar RCN G&D al vele jaren actief is, heeft de organisatie een aanzienlijke legitimiteit en vertrouwen opgebouwd, waardoor zij met de overheidsinstanties kan samenwerken rond gevoelige kwesties. Deze geloofwaardigheid is cruciaal voor het faciliteren en waarborgen van initiatieven van het maatschappelijk middenveld. RCN G&D streeft naar een langdurige aanwezigheid in overeenstemming met haar partnerschapsbeleid. Door zich te concentreren op een select aantal prioritaire landen, wil de organisatie de kwaliteit, samenhang en impact van haar programma's verbeteren door meerdere thematische pijlers van de strategie 2027-2037 in deze regio's te integreren.

De komende jaren wil RCN G&D zich, naast de vijf prioritaire landen, uitbreiden naar een of twee nieuwe contexten. Deze zullen voornamelijk betrekking hebben op:

- Landen in fragiele contexten (voornamelijk in Afrika);
- Postconflictlanden (voornamelijk in Afrika);
- Europese landen of landen waar dekolonisatie- en herdenkingskwesties belangrijk zijn (zoals Portugal, Duitsland, Frankrijk, Nederland, enz.).

Veranderende contexten kunnen onverwachte kansen bieden, net zoals veranderingen in regimes of bestuur de inspanningen voor justitiële hervormingen en het vermogen om bepaalde strategische gebieden te ontwikkelen kunnen ondermijnen. Daarom analyseert en volgt RCN G&D de situatie voortdurend op de voet, met name in landen als Syrië, Oekraïne, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Mali, Ivoorkust, Guinee, Kameroen, Mauritanië, Burkina Faso en Tunesië. De beslissing om in een nieuwe context actief te worden, is gebaseerd op verschillende criteria, waaronder de politieke, veiligheids- en gerechtelijke omgeving; geïdentificeerde behoeften; de aanwezigheid van een formeel verzoek; het potentieel voor zinvolle samenwerking met politieke en gerechtelijke autoriteiten, het maatschappelijk middenveld en donoren; de praktische haalbaarheid van interventies; en de toegevoegde waarde van de betrokkenheid van RCN G&D in termen van thematische, geografische en methodologische overwegingen, evenals de complementariteit met andere actoren. Voor overgangsjustitie in het bijzonder zijn ook de overgangsfase en de specifieke contextuele dynamiek ervan cruciale factoren bij het bepalen van de betrokkenheid.

PARTNERSCHAPSBELEID EN PARTNERORGANISATIES

Principes, processen voor het identificeren, selecteren en beheren van partnerschappen

Het partnerschapsbeleid van RCN G&D is gericht op het tot stand brengen van rechtvaardige samenwerkingsverbanden die zijn gebaseerd op een gedeelde visie en agenda voor rechtvaardigheid, waardoor de effectiviteit van gezamenlijk ontwikkelde projecten wordt gewaarborgd. Het beleid is gebaseerd op kernprincipes, waaronder gedeelde ethische waarden, **een collaboratieve en dekoloniale benadering** van een gemeenschappelijke agenda, **transparantie** en **gedeelde verantwoordelijkheid**, wederzijds leren, **versterking** van capaciteiten en een streven naar duurzaamheid (zie Partnerschapsbeleid).

RCN G&D voorziet drie soorten partnerschappen, die elk specifieke doelstellingen dienen:

1. Strategische partnerschappen: langdurige allianties tussen autonome organisaties die een gemeenschappelijke visie delen voor een periode van 5 tot 10 jaar.
2. Operationele partnerschappen: gericht op de uitvoering van een gezamenlijke doelstelling of actie, doorgaans in het kader van een specifiek project met een looptijd van 2 tot 5 jaar, met directe samenwerking.
3. Ondersteunende partnerschappen: deze partnerschappen integreren zowel kortetermijnprojectondersteuning als capaciteitsopbouw, ter bevordering van de institutionele, organisatorische, technische of belangenbehartigingsontwikkeling van een partner.

In elk land waar RCN G&D actief is, identificeert de organisatie potentiële partners door middel van een inventarisatie van organisaties die actief zijn op de vier doelgebieden van justitie. Zodra relevante organisaties zijn geïdentificeerd en belangstelling hebben getoond voor samenwerking aan een gezamenlijke agenda, wordt een dialoogproces gestart om de principes, voorwaarden en criteria voor een partnerschap te bespreken. Dit proces helpt bij het bepalen van het meest geschikte type partnerschap (strategisch, operationeel of ondersteunend). Bij deze besprekingen wordt ook gebruikgemaakt van een cross-assessmenttool om verwachtingen op elkaar af te stemmen, behoeften te beoordelen en kansen te identificeren, zodat een **transparante en evenwichtige samenwerking** wordt gewaarborgd.

Vier belangrijke criteria vormen de leidraad voor het aangaan en aanpassen van partnerschappen:

1. Afstemming van missie, waarden en strategische visie
2. Organisatorische capaciteit en expertise
3. Reputatie, geloofwaardigheid en integriteit
4. Transparantie en duidelijkheid van de verbintenis

De contractuele en beheersvoorwaarden van partnerschappen worden geformaliseerd door middel van twee soorten belangrijke documenten: kaderovereenkomsten (alleen voor strategische partners) en specifieke partnerschapsovereenkomsten (voor operationele partners, ondersteunende partners en strategische partners tijdens de uitvoeringsfase van een gezamenlijk project).

RCN G&D onderscheidt vier soorten partners: nationale maatschappelijke organisaties, internationale en regionale ngo's, universiteiten en onderzoeksinstituten, en overheidsinstanties. RCN G&D werkt nauw samen met nationale of lokale maatschappelijke organisaties (CSO's) om hun visies en strategieën te ondersteunen, innovatie te versterken en de duurzaamheid en empowerment van CSO's te waarborgen.

Het gaat hierbij voornamelijk om:

1. Algemene mensenrechtenorganisaties (bijv. ARAL in de DRC);
2. Gespecialiseerde organisaties zoals vrouwenorganisaties (bijv. OAG in Marokko, Haguruka in Rwanda);
3. Mediaorganisaties (bijv. UCOFEM in de DRC, Pax Press in Rwanda);
4. Slachtofferverenigingen of verenigingen die gespecialiseerd zijn in landconflicten en landhervorming (bijv. FAT in de DRC).

Partnerschappen met internationale en regionale ngo's hebben tot doel de initiatieven van RCN G&D te integreren in bredere collectieve inspanningen, waardoor de strategische samenhang, complementariteit en impact van projecten worden versterkt. Daartoe heeft RCN G&D samenwerkingsverbanden gevormd met internationale ngo's zoals TRIAL International en Avocats Sans Frontières (bijvoorbeeld in de strijd tegen straffeloosheid voor internationale misdaden en ondersteuning van justitiële hervormingen in de DRC) en is het van plan deze aanpak de komende jaren uit te breiden.

RCN G&D werkt actief samen met universiteiten en onderzoeksinstituten in België en internationaal **om de dialoog tussen onderzoek en praktijk te bevorderen, academische studies te verrijken en kennis te dekoloniseren**. Dit omvat partnerschappen met de ULB en de UCL voor het certificaat in overgangsjustitie, alsook samenwerkingen met criminologische centra en universiteiten in het Zuiden (bijv. de DRC en Rwanda).

Ten slotte gaat RCN G&D partnerschappen aan met **overheidsinstanties** in het Zuiden, zoals ministeries van Justitie en andere toezichthoudende ministeries, opleidingsinstellingen voor professionele actoren (bijv. magistraten, gerechtelijk personeel, gerechtelijke politie), organisaties van het gerechtelijk apparaat (bijv. de Hoge Raad voor de Magistratuur, de Algemene Inspectie van de Gerechtelijke Diensten, de Dienst Documentatie en Studies), nationale mensenrechtencommissies en andere gespecialiseerde overheidsinstanties, evenals directoraten van veiligheidsdiensten (bijvoorbeeld de Congolese nationale politie) en gedecentraliseerde overheden en lokale besturen. Het identificeren van institutionele partners is het logische vervolg op het identificeren van behoeften of het reageren op een verzoek om capaciteitsopbouw van een specifieke categorie belanghebbenden.

In België ontwikkelt RCN G&D, als onderdeel van zijn inspanningen op het gebied van onderwijs voor wereldburgerschap en solidariteit (EGCS), samenwerkingsverbanden en partnerschappen met:

- Andere organisaties die actief zijn op het gebied van EGCS (bijv. Echos Communication, Entraide & Fraternité, Justice & Paix);
- Musea en culturele centra (bijv. BELvue, Escale du Nord);
- Verenigingen die zich toeleggen op herdenkingseducatie (bijv. Territoires de la Mémoire, MNEMA);
- Universiteiten (bijv. UCL, ULB);
- Kunstenaars en middelbare scholen.

Deze samenwerkingsverbanden kunnen zowel formeel als informeel zijn.

DOELPUBLIEK

De identificatie van de doelgroep voor de interventies van RCN G&D sluit aan bij haar holistische benadering, die zich richt op het aanbod van justitie, de vraag naar justitie en justitieel beleid. Activiteiten gericht op het ontwikkelen van justitieel beleid richten zich voornamelijk op politieke en wetgevende actoren, terwijl inspanningen om het aanbod van justitie te versterken betrekking hebben op justitiële actoren in brede zin, zowel staats- als niet-staatsactoren. Activiteiten met betrekking tot de vraag naar justitie en belangenbehartiging zijn voornamelijk gericht op het maatschappelijk middenveld, gemeenschapsleiders en internationale belanghebbenden. Educatieve initiatieven op het gebied van wereldburgerschap, solidariteit en herdenkingseducatie zijn gericht op de onderwijssector (studenten, leraren, opvoeders, enz.), gemeenschapsorganisaties (met name diasporaverenigingen), sociale en lokale actoren, toekomstige justitiemedewerkers en het grote publiek.

Institutionele actoren	
Politieke Autoriteiten	Presidentschap, Ministerie van Justitie, Ministerie van Mensenrechten en andere ministeries, afhankelijk van het thema (bijvoorbeeld landzaken, landbouw, plattelandsontwikkeling, binnenlandse zaken, defensie, onderwijs, gender, migratie, enz.)
Professionele Justitiële Actoren	Magistraten, advocaten, griffiers, secretarissen, deurwaarders, ondersteunend justitiepersoneel, Nationale Scholen voor de Rechterlijke Macht, Instituten voor Justitiële Opleiding, Hoge Raden voor de Rechterlijke Macht, Militair Recht
Wetgevende Actoren	Juridische experts bij ministeries, parlementsleden en hun medewerkers
Niet-professionele Justitiële Actoren	Traditionele assessoren, Abunzi, traditionele leiders, enz.
Beveiligingsdiensten	Gerechtelijke politie, politiehoofdkwartier, politieschool
Gevangenbewaarders	Gevangenisdirectie, gevangenisdirecteuren, bewakers
Lokale Autoriteiten	Lokale overheidsfunctionarissen, zoals zonehoofden, heuvelhoofden, gemeentelijke bestuurders, enz.
Gedecentraliseerde Overheidsdiensten	Burgerlijke stand, kadaster, grondregistratie, ondersteunende instanties voor ontheemden/vluchtelingen/repatrianten, onderwijsinstellingen, jeugdbeschermingsorganisaties, demobilisatie- en reïntegratiecentra
Nationale Commissies	Mensenrechtencommissie, Arbitragecommissie, Bemiddelingsinstituut, Nationale Commissie voor Land en Eigendom, Waarheids- en Verzoeningscommissies, enz.
Herinneringsstructuren	Archiefcentra, musea, herdenkingscentra

Niet-institutionele actoren	
Het maatschappelijk middenveld	Mensenrechtenorganisaties, vrouwen- en jongerenorganisaties (waaronder jonge leiders die al dan niet bij politieke partijen zijn aangesloten), slachtofferverenigingen, boerenorganisaties, studentenverenigingen, vakbonden, beroepsverenigingen, verenigingen voor de bevordering van vrede en herinneringseducatie
Leiders en gemeenschapsstructuren	Traditionele en religieuze leiders, personen en instanties die betrokken zijn bij niet-institutionele conflictoplossing (bijv. heuvel-/buurtraad, Bashingantahe, bemiddelings-/mediatiecommissie, ouderenraad, enz.)
Sociaal-administratieve leiders	Leerkrachten, maatschappelijk werkers, opvoeders, enz.
Culturele verenigingen	centra voor artistieke creatie en vertegenwoordiging, kunstenaars
Onderwijsstructuren	Scholen, universiteiten, beroepsopleidingen, omscholings- en bijscholingsinstituten
Diaspora	Verenigingen uit de diaspora en postconflictlanden in Europa
Media	Journalisten, kranten, televisie- en radiokanalen
Juridische professionals	Advocaten en paralegals
Alternatieve rechtspraakprofessionals	Bemiddelaars, verzoeners, professionals op het gebied van herstelrecht en transformatief recht
Internationale Actoren	
Netwerken voor het delen van expertise	EURAC, EPLO, Werkgroep voor gewoonterecht en informele rechtspraak, en SDG16+
Internationale instellingen	Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, Swisspeace, ICRC, Internationaal Strafhof
Indirecte begunstigen	De procespartijen en de bevolking als geheel

RCN Gerechtigheids & Democratie

Adolphe Maxlaan 13/17

1000 Brussel België

Tel.: (+32) 2 347 02 70

Email : info@rcn-ong.be

Website : www.rcn-ong.be